

ЎЗБЕКИСТОН ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ИСЛОҲОТЛАР

Шукурова Юлдуз Илхомжоновна

Бухоро инновацион тиббиёт институти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8314726>

Аннотация: Бугунги кунда мамлакатимизда туб ислохотлар амалга оширилиб, давлат бошқарувини тубдан янгилаш, ижтимоий соҳа ва иқтисодиёт тармоқларини модернизациялаш борасида кенг қўламли янгиланиш ва ташаббуслар бошланди. Уларни ҳаётга тўлиқ жорий этиш ижтимоий тараққиёт масъулиятини ўз зиммасига оладиган ватанпарвар, мустақил қарор қабул қилиш қобилиятига эга бўлган иқтидорли ва истиқболли, малакали ва рақобатбардош профессионал кадрларга жуда катта эҳтиёжни вужудга келтирди. Бу эҳтиёж, биринчи навбатда, жамиятнинг таълим соҳасида туб ислохотлар бошланишига туртки бўлди.

Калит сўзлар: таълим, тарбия, педагогика, педагогик фаолият, эҳтиёж, модернизация, умумий ўрта таълим, мактабгача таълим, инновация, технология

Мамлакатимизда сўнги йилларда туб ислохотлар амалга оширилиб, давлат бошқарувини тубдан янгилаш, ижтимоий соҳа ва иқтисодиёт тармоқларини модернизациялаш борасида кенг қўламли янгиланиш ва ташаббуслар бошланди. Уларни ҳаётга тўлиқ жорий этиш ижтимоий тараққиёт масъулиятини ўз зиммасига оладиган ватанпарвар, мустақил қарор қабул қилиш қобилиятига эга бўлган иқтидорли ва истиқболли, малакали ва рақобатбардош профессионал кадрларга жуда катта эҳтиёжни вужудга келтирди. Бу эҳтиёж, биринчи навбатда, жамиятнинг таълим соҳасида туб ислохотлар бошланишига туртки бўлди.

Маълумки, педагогика фани ва амалиёти ўртасидаги ўзаро муносабатлар, уларнинг бир-бирига боғлиқлиги педагогиканинг энг умумий муаммоларидан биридир. Бу муаммоларнинг қай тарзда ҳал этилиши педагогика фанининг ривожланиши, педагогик инновацияларнинг сифати ва маърифий соҳани модернизациялаш борасидаги ютуқларга, умуман олганда, яхлит маърифий тизимнинг самарадорлигига боғлиқ бўлади. Гап назария ва амалиёт бирлиги ҳақида кетмоқдаки, педагогика фани – *педагогик билимлар тизими*, педагогик амалиёт – *педагогик фаолият* сифатида талқин этилади. Педагогик фаолиятнинг бир неча турлари фарқланади: 1) амалий педагогик фаолият; 2) маъмурий педагогик фаолият; 3) илмий педагогик фаолият; 4) педагогика фани натижаларини амалиётга ўтказиш фаолияти.

Назария ва амалиёт бирлигида *педагогика фанининг ҳолати* икки тарафламалик (иккиланиш) хусусиятига эга: бир томондан, педагогик ва илмий фаолият педагогиканинг тенг ҳуқуқли, ёнма-ён жойлашган тури сифатида намоён бўлса, иккинчи томондан – илмий билиш педагогик фаолият тизимига киритилади ва унинг амалий, маъмурий каби турларидан бири сифатида тан олинади. Демак, амалий ва илмий педагогик фаолият бирлиги объектив мавжуддир.

Шу нуқтаи назардан, илмий педагогик фаолиятнинг объекти – бу амалий педагогик фаолият тизими сифатида талқин этиладиган *маърифат* (таълим ва тарбия орқали баркамол шахсни шакллантириш) соҳаси ҳисобланади. Амалий педагогик фаолиятнинг мақсади ва натижаси – ўқимишли ва тарбияланган шахсни шакллантириш. Педагогика фанининг натижаси эса *педагогик билимлар*, яъни педагогик фаолият қонунлари,

тамойиллари ва қоидалари ҳисобланади. Демак, *педагогика назарияси* – бу аслида педагогик амалиёт назарияси, аниқроғи, амалий педагогик фаолият назариясидир.

Жамиятда амалий педагогик фаолият тизимининг ривожланиш, ўзгариш суръатига сабаб бўладиган омиллар муҳим аҳамият касб этади. Бу омиллар сирасига қуйидагиларни киритиш мумкин:

- 1) жамиятнинг ривожланиш тенденциялари, ундаги ҳаётий шароитлар ва мафкуравий мўлжалларнинг ўзгариши;
- 2) маърифий жараённинг мақсади ва натижаси ўртасидаги тафовутлар (таълим-тарбия мақсадлари ўзгариб, педагогик тизим эскича қолганида, яъни фаолият натижалари мақсадларга мос келмаслиги туфайли пайдо бўлади);
- 3) ички омил – педагогика назарияси, аниқроғи, маърифий соҳасидаги назарий фаолият ривожининг мантиғи.

Ўзбекистон Республикасида мустақиллик йилларида юқорида келтирилган учта омил таъсирида амалий педагогик фаолият мазмуни, шу асосда педагогика назарияси ҳам туб ўзгаришларни бошдан кечирди. Хусусан, таълим ва тарбия *мақсадлари* ўзгарди, *маърифий (таълим)технологиялар* вужудга келди. Бироқ, охириги ўн йилликларда, бошқа соҳалар каби маърифий соҳада ҳам вужудга келган турли-туман муаммолар мажмуи педагогиканинг илдам ривожланишига тўсқинлик қилиб, унинг инқирозли ҳолатни бошдан кечиришига олиб келди.

Сўнгги йилларда Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида мамлакатда туб ислохотлар амалга оширилиб, давлат бошқарувини тубдан янгилаш, ижтимоий соҳа ва иқтисодиёт тармоқларини модернизациялаш борасида кенг кўламли янгиланиш ва ташаббуслар бошланди. Уларни ҳаётга тўлиқ жорий этиш ижтимоий тараққиёт масъулиятини ўз зиммасига оладиган ватанпарвар, мустақил қарор қабул қилиш қобилиятига эга бўлган иқтидорли ва истиқболли, малакали ва рақобатбардош профессионал кадрларга жуда катта эҳтиёжни вужудга келтирди. Бу эҳтиёж, биринчи навбатда, жамиятнинг маърифий соҳасида туб ислохотлар бошланишига туртки бўлди. Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларида ўқиш якунлари бўйича аттестациядан такроран ўтмаган ёки асосий иш жойи бўйича белгиланган муддатда қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларидан такроран ўтмаган тақдирда, ушбу ходимлар билан тузилган меҳнат шартномасининг амал қилиш муддатидан ҳамда бўш турган педагог лавозимини эгаллаш танлови даврининг тугаган муддатидан қатъи назар, меҳнат шартномаси белгиланган тартибда икки ой мобайнида бекор қилинади. Бунда улар ўз педагогик фаолиятини бошқа таълим муассасаларида (олий таълим муассасаларидан ташқари) давом эттириши ёхуд бошқа ташкилотларда ишлаши ҳамда ўзининг касбий малакасини мустақил равишда ошириши мумкин.

Таъкидлаш жоизки, мамлакатимизда нафақат маърифий, балки бошқа соҳаларда ҳам амалга оширилаётган туб ислохотлар, янгиланишлар айнан ўқитувчи шахси, унинг касбий педагогик тайёргарлик даражасига бевосита боғлиқдир.

References:

1. Fokina, K. V. Methods of teaching a foreign language: lecture notes / K. V. Fokina, L. N. Ternova, N. V. Kostycheva. - M.: Yurayt Publishing House, 2009. - 158 p.

2. Schukin A.N. Methods of teaching foreign languages: a course of lectures. M., 2002.
3. Kurbanova G.N. PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL BASES ON DEVELOPING STUDENTS' PROFESSIONAL THINKING IN MEDICAL PEDAGOGICAL EDUCATION // International Journal of Psychosocial Rehabilitation ISSN:1475-7192. - 03/2020. - №Volume 24 - Issue 6. - pp. 3059-3067.
4. KURBANOVA GULNOZ NEMATOVNA DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING THROUGH COMMUNICATIVE SKILLS AMONG STUDENTS OF MEDICAL UNIVERSITIES. // International Scientific Journal. - 2019. - №415. - pp. 550-553.
5. KURBANOVA GULNOZ NEGMATOVNA THE ROLE OF ANCESTRAL HERITAGE IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING OF FUTURE PROFESSIONALS // International Scientific Journal Theoretical & Applied Science. - 2020/1/30. - №1 (81). - pp. 447-450.
6. Kurbanova G. N. Formation of professional thinking in future //International Journal for Advanced Research In Science. – 2020. – Т. 10. – №. 05. – С. 98-102.
7. Курбанова Г.Н. Пути повышения эффективности обучения русскому языку студентов-медиков с использованием интерактивных технологий на занятиях по русскому языку //Вестник Таджикского национального университета 2019 №5. С -07-212.
8. KURBANOVA G.N. PEDAGOGICAL COMMUNICATION'S ROLE AND IMPORTANCE IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' PROFESSIONAL THINKING. // EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH. - 2022/10/19. - №2 (11). - pp. 914-925